

AKT (202) *sb m*

-k- : -c- (163 : 39); *sg, pl L* -cie(ch) (11), -tcie(ch) (5).

a jasne.

sg N akt (14). ◇ *G* aktu (12). ◇ *A* akt (12). ◇ *I* aktem (4). ◇ *L* akcie (7). ◇ *pl N* akta (32), akty (2); -a *GroicPorz, BielKron, ZapKości* (2), *WujNT*; -y *PowodPr*; -a :-y *SarnStat* (27 : 1). ◇ *G* akt (51), aktów (5); akt *ComCrac* (2), *ZapWar* (6), *Diar, NiemObr, ActReg*; -ów *MurzNT, PowodPr*; akt : -ów *SarnStat* (40 : 3); -ów (4), -(o)w (1). ◇ *A* akta (33), akty (2); -a *ZapWar, RejAp, RejZwierc, ZapKości* (2), *NiemObr, KlonWor*; -y *PowodPr*; -a : -y *SarnStat* (26 : 1). ◇ *I* akty (5), aktami (3); -y *ComCrac, ZapWar, ActReg*; -y : -ami *SarnStat* (2 : 3). ◇ *L* aktach (11), akciéch (9); -ach *GroicPorz*; -éch *LubPs, WysKaz*; -ach : -éch *SarnStat* (10 : 7); -ach *SarnStat* (10), -äch (1) *GroicPorz*; -éch (7), -(e)ch (2). [Odmiana liczby mnogiej jest wyraźnie zróżnicowana. W znac. 1. najczęściej *N* akty, *G* aktów, *A* akty, *I* akty, *L* akciéch; w znac. 3. *N* i *A* wyłącznie akta; *G, I, L* najczęściej akt, aktami, aktach.]

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Czynność zwłaszcza publiczna uroczysta i ważna; *ceremoniał, obchód, ofiara; czynność prawna; działanie wojenne; objaw, fakt; actus, factum egregium Cn* [actus – skłonność, uczynek *BartBydgc*; sprawa, idem quod actio *Mącz 2d*] (34) : przypatrując się przyśłym przypadkom ktoreby przyść mogły z nieróstrpnego á z nieobáčznego przedliwzięcia nászego/ á zwłáčzchá w tym *Akcie/ Vnde fit eligendus Rex MycPrz II A, C3v*; Niezámilczę tefz y niedawnego áctu przed śmiercią Páná nászego ktoryście z *Turki* mieli pod *Choćimiem* [...] *Tám* [...] woýłká nieprzyiaćielńskieście *fpárli BiałKaz L3v; ZapKości* 48v; *ReszList* 186; *WerKaz* 267; *ActReg* 50; ábowiem czyniąc wedle zwyczáiu ná on čás záchowálego ofiáry *Bogom/* gdy mu przy thym *Akcie* o zábiciu *lyná* iego w bitwie powiedziano/ nie przełtał od oney *fprawy Phil N2*; Stąd tedy to w obyczáy [pogrzebowy] wełzło [...] iż przy tákowych *Akciéch/* takowe *Kátáfalki* wielkiem kofztem buduią. *WysKaz* 44; Ale podług mieýłcá y czáfu tu náznáczoného ziecháć się do grómády koronnéy/ y *fpólnie á fpókoynie* ten Akt *Electionis* podług woléy bożéy do skutku *flufzného przywiéżć SarnStat* 117; *RVíznic* áby żaden/ [...] ná *Séymikách/ ná zieždziéch/* y ná innych *ładowych Aktciéch* [...] nie vżywał *SarnStat* 500, 6, 205, 456, 689, 730 (13); áby *ładow/ ziązdow/ y áktow* *połpolitych* nieodpławowano w *świętá PowodPr* 52, 51, 52, 53; *Vfpławiedliwienie grzełznego* [...] nie iefł gołe vderzenie w pierśi/ áni oczu *fpufzczenie* ná ziemię [...] ále iefł trudny y práwie cudowny ákt *SkarKaz* 347 a, 349 b; *PaxLiz* A2, A2v, B2v; Przewo zyczę małżeńłtwá/ áby ten ákt *święty/* Sam do końcá *fprawował* Pan Bog niepoiety. *SapEpit* B4, B4v.

praw. Wyrażenie przyimkowe: »pod aktem (czyimś)« = *pod zarządem, kierownictwem:* także też y te [akta aprobujemy] które się działy pod Aktem *ízláchetného* *Ianá Niewodowłkiego/* przez tegóż *Rákowłkiego* ná mieýłce *fwé fubdelegowáného. SarnStat* 541.

2. Część utworu dramatycznego; *actus fabulae, fabulae ad actus scenarum compositae, drama Cn*; [actus sunt partes comediarum, części w komedyjach *Mącz 2d*] (13) : *A* ten vczynim ordynek *Przewo* teraznieýłzy *Act wśzytek. MWilkHist* B, B, Bv; *Act* pierwśly. *GórnTroas* 7, 16, 31, 51, 57, 68; *Akt Wtory. PaxLiz* B4, B, C4, D4v.

3. *praw. Dokument protokół, zarządzenie urzędowe* (152) : jako mnye *sgynal lysth* za szrednyá *pyeczeczyá* ná *dzyerszavá* *moya* ná *zaborowo* ná *kthorem* *lysczye articuli* były *thy* *vyszey* *wypysane*

za dzyszyem [!] actem *ZapWar 1529 nr 2537*; [áby miał czas ku ukazaniu dowodów swoich] Aktá/ Lifty Krolewkie/ vczliwey Rády Gáynego Sądu y wízelkiego vrzędu *GroicPorz v; RejAp 55; ZapKóścier 8, 37, 75v; ActReg 20; GórnRozm F2*; iáko y o téy spráwie Vniiéy Aktá/ y Conřtitucię/ y Deklárácię/ y Recesy Séymów po té czály będących iálnie omawiaią. *SarnStat 1019*; [zostawujemy iż] áktá y wízelákie potrzeby ich ták v łádów náleznych Grodzkich y Ziemřkich/ iáko y z Káncelláriiéy nálezý [...] iedno Ruřkim piřmem piřané y odpráwowané bydź máią *SarnStat 1062, 91, 146, 223, 422, 722 [2 r.] (31)*; Iáko y owo/ kiedy w ákcie nie dołożą Tego łłowká PROXIMA, łto błędow námnożą. *KlonWor 80*.

Szereg: »akta abo konstytucyje«: gdy Aktá ábo konřtitucye iego [*Domicyjana*] [...] od łenatu Rzymřkiego były káłowáne [*wrócił się Jan S. do Efezu*] *WujNT 299*.

a. praw. *Księgi urzędowe, sądowe; zbiór dokumentów (zawsze w pl); acta forensia, acta publica, tabulae publicae, libri actorum Cn (111)* : Agdzieby pozwany bral łobie ad munimenta tedy ma powiedziecz na iakie munimenta bierze, a łkąd abo łktorych act *ComCrac 19v [idem SarnStat 765]*, 19v; Sthanawssy oblicznie przed acti themy vrodzony Iakub y allexii Nadarzynszczy *ZapWar 1548 nr 2668, 1548 nr 2668; Diar 93; GroicPorz y2v*; weřzrawízy w łtáre áktá máło thám criminales actiones/ áłbo łzkodliwych proteřtáciy. *RejZwierc 267v; ZapKóścier 9; [Ojcowie]* poczuwízy zdráde Biřkupow Rzymřkich/ ktorzy Aktá Synodu Niceńskie⁹⁰ sřáłřzowáli *NiemObr 59, 59; ActReg 21*; A Piřarz ziemřki będzie powinien z Aktámi połyłác Podpiřká do Kámiéncá ná dwie niedzieli przed rokámi. *SarnStat 741*; Ale gdyby ie w Aktá w wodźic chćiał kto/ od káždégo przywileiu ma płáćic po dwa grořzá *SarnStat 1158, 418, 459, 535, 744, 807 (25); KlonWor 14*.

Zestawienia: »akta duchowne« (2): [będzie powinien] v Akt Duchownych v Wikáriégo áłbo Officiałá L. ná święto Świętého M. bliřko przyłřłé łtánać *SarnStat 1251, 223*.

»akta grodzkie« (31): Nath tho yescze wssythko pan Viernoss bendzie vinien we Srode blyssá przeth swiáthkami przisslemy stanącz w Varssewie v Act Grodzkich *ZapWar 1550 nr 2665*; Aktá Grodzkie Krákwłkie tákże wieczné. *SarnStat 540, 502, 537, 744, 1213 cf* »akta ziemskie« 1256 (35).

»akta konsystorskie«: xyęza s kapituly ktorzi na ten czas przy koscziele bęnda bęnda povinny pana Viernossa v Act Consistorskich qwitovacz *ZapWar 1550 nr 2665*.

»akta miesckie«: yako ya badącz vřadnikyem Tarczynskyem nyezapowiedzialem bvr mistrzowi y rayczom Tarczynskyem aby nyedopwsczaly zapyssacz vacta myessczkye ymyenya svmkowego *ZapWar 1546 nr 2647*.

»akta podkomorskie; podkomorskie akta« (3 : 1): Przed fundowániém Iurifdiciiéy połtěpek práwny: Podkomorzy. Aktá Podkomorzkie. *SarnStat 456*; Podkomorřkie Actá. *SarnStat 1310, 459, 468*.

»akta sądowne« (3): IEřliby Piřarz Ziemřki piřác w Aktá łádowné [*in Acta Iudiciaria JanStat 498*] tego co Sędzia z Podřędkiem łkazáli niechćiał *SarnStat 747*; A to wřzytko iáko ruřzenié y náznáczenie Roku łłuznie w Aktá Sądowné przez łąd y Piřarzám máią bydź wypiřané *SarnStat 808, 811*.

»akta sejmowe«: [*Frymarki dóbr naszych*] gdy ápprobowáne będa/ w Aktá Séymowé/ ktoré tu ná tym Séymie vczynić róřkazáliřmy/ wypiřané bydź máią *SarnStat 91*.

»akta starościne«: A wżákże w Poznánłkim y Kálifkim powiećiech: v Akt Stárościnych/ tedy tylko przysięgli Pińárze bydź máią *SarnStat* 488.

»akta trybunalskie«: Którá ordinácią/ áby do wżech wiadomości przyfzłá/ ma do Akt Tribunálłkich w Lublinie podác *SarnStat* 1048.

»akta wieców walnych«: *SarnStat* 748 *cf* »akta abo księgi«.

»akta ziemskie; ziemskie akta« (25 : 1): a podtem ze zakladem obviązuyą sia then zapisz przeniescz do act ziemskich varsewskich *ZapWar* 1548 nr 2668, 1550 nr 2665; Séymowé rzeczy do Káncelláriiéy, á Ziemłkié, w Ziemłkié Actá wpifane bydź máią. *SarnStat* 146; Téłz Dekréty/ [...], Polłkim ięzykiem w Aktá ták Ziemłkié iáko Grodzkié ná potym máią bydź wpifowáné y w wodzoné. *SarnStat* 1213, 477, 745 *cf* »akta abo księgi«, 813, 1157, 1242 (24).

Zestawienia z przymiotnikami od nazwy miejscowej (16): ZapWar 1548 nr 2668 *cf* »akta ziemskie«, 1550 nr 2674; Iest y Ordinácia Królá Stephaná, z łtrony všmiérzenia tumultów mieyfckich y Studentckich: któréy fie dowiádowác w Akćiech Krákowlłkich. *SarnStat* 205; Reuifia Akt Zakroczymłkich. *SarnStat* 740; Lubellłkich Akt chowánié. *SarnStat* 749, 502, 540 *cf* »akta grodzkie«, 740, 744, 749 (14).

Szereg: »akta abo (i) księgi; księgi albo akta« (4 : 5): Aby relacia fluzebnika abo voznegu pod ktoremikolwiek acti abo Xięgami vcziniona okolo kladzienia pozvwi abi tak vazela iako oczvifte zeznanie tego fluzebnika *ComCrac* 17; IZ z Akt Ziemłkich álbo z ksiąg/ niektórzy lifty mieć y wymowác czáfu fluznégo żádáią *SarnStat* 745; A ták chcemy/ áby księgi przerzeczone álbo Aktá Wiéców wálnych pod zámknieniém trzech kluczów od tego czáfu były chowáné *SarnStat* 748, 327, 632, 745, 749, 767, 936.

4. *Dzieje, kronika; acta, monimenta antiquitatis, monimenta annalium, monimenta rerum gestarum, historia, gesta Cn [acta dicuntur chronica – dzieje, spisanie czasow i spraw naszych Mącz 2d] (3) :*

Zestawienie: »Akta apostolskie« [*Acta Apostolorum – dzieje Apostolskie Mącz 2d] (3):* iakołmy iufz przedtem około tego poniekát slyfzeli i iefzcze z actow Apołtolłkich wyrozumiemy. *MurzNT* 43v; Kthore mieyfce przypomina Piotr fwięty w Akćiech Apołtolłkich przy Elekcyi Máćieią fwiętego ná łtan Apołtolki. *LubPs* Z; Aktá Apołtolłkie *BielKron* 141v *margin*.

Synonimy: 1. *działanie, sprawa, uczynek.* 3. *dokument, księgi.* 4. *dzieje, kronika, sprawa.*